

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra školní a sociální pedagogiky

**ANALÝZA NABÍDKY VOLNOČASOVÝCH AKTIVIT
PRO DĚTI A MLÁDEŽ V MIKROREGIONU PODOUBRAVÍ**

Bakalářská práce

**ANALYSIS OF LEISURE-TIME ACTIVITIES OFFER
FOR CHILDREN AND YOUTH IN MICROREGION PODOUBRAVÍ**

Bachelor Thesis

HELENA CHRASTILOVÁ

**Vychovatelství
Kombinované studium**

Vedoucí práce: PhDr. Jarmila Mojžíšová, Ph.D.

PRAHA 2010

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně pod vedením PhDr. Jarmily Mojžíšové, Ph.D. V práci jsem použila informační zdroje uvedené v seznamu.

V Praze dne 14. června 2010

.....

vlastnoruční podpis

Poděkování

Dovoluji si tímto poděkovat PhDr. Jarmile Mojžíšové, Ph.D. za odborné vedení mé bakalářské práce.

Mé poděkování patří i představitelům obcí mikroregionu Podoubraví a zástupcům jednotlivých organizací a škol za jejich čas, komentáře a názory.

V neposlední řadě děkuji celé své rodině za podporu a trpělivost při psaní mé bakalářské práce.

Anotace v českém jazyce

V teoretické části mé bakalářské práce se zabývám volným časem, funkcemi, metodami a formami výchovy mimo vyučování, osobností vychovatele, zájmovou činností.

V praktické části mé bakalářské práce jsou pomocí řízeného rozhovoru popsány organizace a sdružení, věnující se volnočasovým aktivitám a jejich nabídka.

Klíčová slova

volný čas, volnočasové aktivity, metody a formy výchovy, vychovatel, zájmová činnost, řízený rozhovor, organizace

Anotace v anglickém jazyce

In the theoretical part of my thesis deals with leisure time, with functions, methods and forms of education in leisure time, personality educators, leisure activities.

In the practical part of my thesis are described using controlled interview organizations and associations, dedicated to leisure time activities, and their offer.

Klíčová slova

Leisure time, leisure time activities, methods and forms of education, educator, leisure activity, guided interview, organization

Souhlasím s půjčováním bakalářské práce v rámci knihovních služeb.

OBSAH

ÚVOD.....	6
TEORETICKÁ ČÁST	
1 Volný čas	7
1.1 Definice volného času	7
1.2 Volný čas a životní styl	9
2 Výchova mimo vyučování.	11
2.1 Funkce výchovy mimo vyučování	12
2.1.1 Výchovně-vzdělávací funkce.	12
2.1.2 Zdravotní funkce.	12
2.1.3 Sociální funkce.	12
2.1.4 Preventivní funkce.....	13
2.2 Cíle, podmínky a prostředky výchovy ve volném čase.....	13
2.3 Osobnost vychovatele	15
3 Zájmová činnost.....	17
3.1 Kategorizace zájmových činností.....	17
3.2 Organizační formy zájmových činností	18
3.3 Vedení zájmové činnosti	19
4 Mikroregion Podoubraví.....	21
4.1 Historie Horního Podoubraví	21
4.2 Svazek obcí Podoubraví	23
PRAKTICKÁ ČÁST	
5 Cíl práce, metody	24
5.1 Charakteristika vzorku respondentů	25
6 Volnočasové aktivity v obcích mikroregionu	26
7 Závěr	46
8 Použitá literatura a zdroje	47
9 Přílohy	49

Úvod

Celé své dětství a pak i zatím převážnou část mého dospělého života jsem prožila v Praze. Ve velkoměstě, kde je nepřehledné množství možností jak trávit svůj volný čas v jakémkoliv věku. Každý má možnost si zde vybrat podle svého zájmu, přesvědčení, časových a finančních možností. Díky snadné dopravní dostupnosti není problém za svými zájmy dojíždět v rámci celého města.

Před dvěma lety jsem se přestěhovala do malé obce Víška v mikroregionu Podoubraví. Musela jsem si zvyknout na naprosto odlišný způsob života, a především na velmi obtížnou dopravní dostupnost mezi jednotlivými obcemi. V Praze jsem byla zvyklá odjakživa dojet si za zábavou, zájmy a sportem kamkoliv a kdykoliv, tady jsem musela začít kalkulovat s různými specifiky života na vesnici.

Protože jsem v Praze v průběhu několika let vedla různé zájmové kroužky v různých částech města, a sama do mnoha z nich v průběhu dětství a dospívání docházela, začala jsem se i tady zajímat o to, jaké možnosti trávení volného času mají děti, které žijí v malých vesnicích a obcích.

Každý chce svůj volný čas trávit po svém, a tak jsem se rozhodla ve své bakalářské práci zpracovat nabídku volnočasových aktivit pro děti a mládež v našem mikroregionu, ve kterém se nacházejí převážně malé vesnice a obce, abych zjistila, zda zde děti mají dostatek různých příležitostí a možností, jak smysluplně trávit svůj čas.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Volný čas

1.1 Definice volného času

Pod pojmem volný čas si každý představí něco jiného. Někdo ve svém volném čase rád sportuje, někdo vyráží za kulturou, jiný zase rád sáhne po své oblíbené knize, někdo hraje na hudební nástroj, někdo vyrazí na procházku nebo na výlet. Většina z nás chápe volný čas jako tu příjemnou část dne, kdy už máme všechny své povinnosti za sebou a můžeme se věnovat jen sami sobě a svým koníčkům a zájmům. Někdo však toto slovní spojení nerad slyší, obzvlášť, pokud má třeba z důvodu velkého množství pracovních povinností volného času málo, nebo nemůže svůj volný čas trávit přesně podle svých představ (např. z finančních nebo zdravotních důvodů).

Pojmem volný čas a jeho vymezením se zabývá celá řada odborných publikací. O to přesně specifikovat co je volný čas, se pokusila celá řada odborníků, proto zde uvádím ty, které podle mne, vystihují nejzákladnější myšlenku.

Volný čas je „čas, se kterým může člověk nakládat podle svého uvážení a na základě svých zájmů. Doba, jež zůstane po odečtení času věnovanému práci, péči o rodinu a domácnost, o vlastní fyzické potřeby včetně spánku“ (Průcha, J. 2003, s. 273).

Podle Pávkové (2008, s. 13) „je to doba, kdy si své činnosti můžeme svobodně vybírat, děláme je dobrovolně a rádi, přinášejí nám pocit uspokojení a uvolnění.“

Volný čas je tou částí dne mimo čas pracovní (práce, škola) a mimo tzv. čas vázaný, který zahrnuje biologické a fyziologické potřeby člověka (osobní hygiena, spánek, jídlo), zajištění chodu domácnosti a rodiny, čas strávený dojížděním do práce či do školy a další mimopracovní povinnosti (Hofbauer, 2008). Do volného času se běžně zahrnuje rekreace, zábava, odpočinek, zájmová činnost a vzdělávání, účast na veřejném životě, zvyšování a zlepšování kvalifikace. Z hlediska dětí a mládeže do volného času nepatří vyučování a činnosti s ním související (např. domácí úkoly), sebeobsluha, základní péče o zevnějšek a osobní věci, povinnosti spojené s provozem rodiny, domácnosti a další časové ztráty.

Z výchovných důvodů je třeba pedagogické ovlivňování volného času dětí a mládeže. Vzhledem k nedostatku zkušeností se totiž děti ještě úplně nedovedou orientovat ve všech oblastech zájmových činností. Proto je třeba je nenásilnou a citlivou formou k těmto činnostem vést. Nabízené činnosti musí být pro děti přitažlivé, nabídka musí být pestrá a zajímavá a děti se těchto činností musí zúčastňovat dobrovolně. Vše také závisí na věku dětí, jejich osobnosti a vyspělosti, a také na charakteru rodinné výchovy.

Níže uvádím několik různých náhledů na volný čas:

- ekonomické hledisko – kolik finančních prostředků společnost investuje do zařízení pro volný čas, zda a jakým způsobem se alespoň část těchto nákladů vrátí. Je zřejmé, že odpočínutý člověk podává lepší pracovní výkony a lépe zvládá mezilidské vztahy nejen na pracovišti (Pávková, 2008). Z pohledu rodiny je také důležitá její finanční situace, např. při nedostatku financí rodina nemůže vynakládat tolik prostředků na trávení volný čas, kolik by sama chtěla.
- sociologické a sociálněpsychologické hledisko – způsob využívání volného času je velmi ovlivněn sociálním prostředím, zejména rodinou, kde rodiče často působí jako vzory. Velmi významnou roli hrají i vrstevnické skupiny. Jedním ze silných sociálních vlivů jsou hromadné sdělovací prostředky, především televize, kde je třeba dbát zvýšené pozornosti při výběru vhodného pořadu a množství času, které děti u televize tráví.
- politické hledisko – jak a do jaké míry stát zasahuje do volného času svých obyvatel, školská politika, financování a pomoc organizacím, zařízením sdružením a spolkům, které pracují s dětmi a mládeží.
- zdravotně-hygienické hledisko – podpora zdravého tělesného i duševního vývoje člověka, režim dne, výkonnosti jedince, hygiena prostředí a sociálních vztahů, hygiena duševního života.
- pedagogické a psychologické hledisko – uvážení věkových a individuálních zvláštností, podpora aktivity dětí a mládeže, seberealizace, sociální kontakty,

pocit bezpečí a jistoty. Vhodné pedagogické ovlivňování a motivace dětí a mládeže v dobrovolných volnočasových aktivitách vedou k všestrannému rozvoji osobnosti dítěte.

1.2 Volný čas a životní styl

Pojem životní styl bývá vymezován rozmanitými způsoby. Je to typický způsob uspořádání činností, jednání lidí, vztahů, vědomí hodnot, norem a věcného prostředí ve společnosti, které je integrací životních způsobů jedince. Na převládajícím životním stylu závisí prestiž vzdělání, postoj veřejnosti ke škole aj. Je to souhrn životních norem, které jedinec aktivně prosazuje.

Životní způsob zahrnuje charakter jedince vykonávaných činností, používaných postupů a množství času, které je činností věnováno. Je určen materiálními podmínkami, osobností člověka, charakterem práce, a ve společnosti převažujícím životním stylem. Životní způsob rodiny silně ovlivňuje postoj žáků ke škole a vzdělávání, a tím i průběh a výsledky edukačního procesu (Pedagogický slovník, 1995).

Způsob využívání volného času je jedním z důležitých ukazatelů životního stylu. Životní styl zahrnuje životní formy, které člověk aktivně prosazuje. Z hlediska volného času lze členit lidi podle toho, jakou hodnotu volnému času přisuzují. Je širokým komplexem činností a vztahů, jimiž uspokojujeme své potřeby. Ideálním stavem je uvést do rovnováhy oblast povinností a oblast volného času. Na tvorbě životního stylu, a tím pádem i na způsobu hospodaření s volným časem, se významně mimo jiné významně podílí:

- jednání člověka ve volném čase – posuzujeme jej podle toho, kolik aktivity a míry toho, kolik úsilí a snahy je ochoten vynaložit pro splnění svých tužeb, přání a plánů. Někdo se raději nechá sám bavit (např. sleduje sportovní utkání u televize nebo na stadionu), jiný se snaží dosáhnout svých cílů vlastním úsilím (např. šetří a studuje cizí jazyky, aby se mohl vydat na svou vysněnou cestu).

- sociální interakce, vztahy s lidmi – z hlediska volného času je velmi důležité, s kým a v jaké společnosti jej prožíváme. Někdo dává raději přednost samotě, někdo naopak potřebuje rušnější společenský život.
- rodina – hraje významnou roli při posuzování sociálních vlivů ve volném čase. Stejně jako v jiných oblastech utváření osobnosti i zde platí, že první zkušenosti s trávením volného času získáváme právě v rodině. Je důležitý typ rodiny a způsob rodinného soužití, zájmy rodičů, ale finanční situace rodiny.

Naše zájmy a záliby nám někdy dokážou pomoci v závažných životních situacích nebo ztrátách. Příhodi-li se v životě člověka nějaká nepříjemná skutečnost, právě zájmy a záliby nám často pomohou se přes to přenést, nebo zapomenout a jít dál. Výchova ke zdravému životnímu stylu úzce souvisí s pedagogickým ovlivňováním volného času. Všichni, kteří se na tomto procesu podílejí (rodiče, pedagogové a další), by byli šťastni, kdyby se nám podařilo dosáhnout stanoveného cíle – vychovat člověka, který umí se svým volným časem rozumně nakládat, který si uvědomuje jeho životní hodnotu a má pestré a mnohostranné zájmy. Vychovat člověka, který je aktivní a schopný vyvíjet úsilí a věnovat se činností, které mu přinášejí uspokojení, radost a příležitost k navazování nových kvalitních vztahů mezi lidmi (Pávková, 2008).

2 Výchova mimo vyučování

V době mimo vyučování se na výchově dětí podílí rodina, škola, zařízení pro výchovu mimo vyučování, další subjekty a jiné společenské vlivy. Výchovu mimo vyučování lze charakterizovat následovně:

- probíhá mimo povinné vyučování,
- probíhá mimo bezprostřední vliv rodiny,
- je institucionálně zajištěná,
- uskutečňuje se převážně ve volném čase.

Obsahem činnosti výchovy ve volném čase jsou:

- činnosti odpočinkové (klidné, pohybové i psychicky nenáročné – např. klid na lůžku, četba časopisů a knih, poslech rozhlasu);
- činnosti rekreační (vydatná pohybová aktivita, nejlépe na zdravém vzduchu – např. tělovýchovné chvílky, drobné pohybové hry, vycházky);
- zájmové činnosti;
- činnosti sebeobslužné a příprava na vyučování (jsou součástí výchovy mimo vyučování, nepatří však do volného času – např. osobní hygiena, pořádek a čistota prostředí, písemné přípravy na vyučování, procvičování a opakování učiva);
- činnosti veřejně prospěšné (činnosti konané ve prospěch další skupiny osob – např. rodina, školní třída, obyvatelé města)

Významnou oblastí výchovného působení je pedagogické ovlivňování volného času. Umožňuje člověka vést k rozumnému využívání volného času, uspokojovat jeho významné lidské potřeby, formovat jeho zájmy a hodnoty, rozvíjet jeho specifické schopnosti a dovednosti. Způsob trávení volného času se odráží i v pracovních a studijních výsledcích člověka, může ovlivňovat partnerské vztahy (Pávková, 2008).

2.1 Funkce výchovy mimo vyučování

Výchova mimo vyučování plní funkci výchovně-vzdělávací, preventivní, zdravotní a sociální. Jednotlivá zařízení pro výchovu mimo vyučování plní tyto funkce v různé míře dle svého charakteru.

2.1.1 Výchovně- vzdělávací funkce

Na plnění této funkce je kladen obzvlášť velký důraz. Jednotlivá zařízení se dle svých možností podílejí na rozvoji schopností dětí a mládeže, na formování jejich žádoucích postojů a morálních vlastností, a na uspokojování jejich zájmů a potřeb. Motivují je k vhodnému využívání volného času, k získávání nových zkušeností a vědomostí, k rozvoji poznávacích procesů a k celoživotnímu vzdělávání. Mladí lidé si pomocí praktických činností a zkušeností vytvářejí vlastní názor na život a svět.

2.1.2 Zdravotní funkce

Zařízení pro výchovu mimo vyučování přispívají k usměrňování režimu dne tak, aby pomáhal utvářet zdravý životní styl. Střídají se různé činnosti (duševní a tělesné, práce a odpočinek, organizované a spontánní činnosti). Významný je podnět k pobytu a pohybu na čerstvém vzduchu. Sportovní a pohybové činnosti jsou pro děti nezbytné vzhledem k času, který stráví při sezení v lavicích ve škole. V případě stravování je možné děti vést ke správné životosprávě.

2.1.3 Sociální funkce

Instituce pro výchovu mimo vyučování svým ovlivňováním volného času dětí a péčí o ně zbavují rodiče do jisté míry starostí v době, kdy musí být v zaměstnání nebo mají jiné povinnosti. Mají možnost vyrovnávat rozdíly mezi různými materiálními a psychologickými podmínkami v rodinách. Tím mohou pomoci zejména dětem z konfliktních a méně podnětných rodin. Podílejí se na utváření bohatých a žádoucích sociálních vztahů. Součástí této funkce je i nácvik komunikativních dovedností, rozvoj sociálních kompetencí a seznamování s pravidly společenského chování.

2.1.4 Preventivní funkce

Ve výchovných programech pro děti a mládež je třeba klást důraz na prevenci společensky nežádoucích vlivů. Ta je směřována do níže uvedených oblastí:

- drogová závislost, alkoholismus a kouření;
- kriminalita a delikvence;
- virtuální drogy (počítače, televize, video);
- záškoláctví;
- šikana, vandalismus a jiné formy násilného chování;
- xenofobie, rasismus, intolerance.

Prevence je prováděna ve třech rovinách:

- primární prevence – určena pro celou populaci a zaměřuje se především na tu část, která není kriminálně riziková, ani narušená. Snaží se předcházet problémům a následkům spojeným se sociálně patologickými jevy a jejím cílem je zvýšit obranyschopnost té nezasažené části populace, aby dokázala čelit sociálně patologickým jevům.
- sekundární prevence – provádění opatření, snižujících rizika rozšíření sociálně patologického jevu, zabraňuje větším důsledkům. Je orientována na rizikovou skupinu dětí (z neúplných rodin, z rodin nezaměstnaných, romské etnikum, nezaměstnaná mládež).
- terciální prevence – usiluje o léčení, resp. zabránění recidivy u těch, kteří již jsou negativními jevy zasaženi. Zaměřuje se na sociální prostředí, příčiny a podmínky vzniku společensky nežádoucího chování a snaží se zmírňovat důsledky a minimalizovat účinky.

2.2 Cíle, podmínky a prostředky výchovy ve volném čase

Vztah mezi vychovatelem a vychovávaným se ve volném čase liší od vztahu mezi učitelem a žákem. Je méně formální, více citově podložený, vychovatel spíše motivuje, podněcuje, vzbuzuje zájem, neklasifikuje, hodnotí slovně.

Z hlediska výchovy ve volném čase lze vymezit dílčí výchovné cíle:

- naučit jedince hospodařit s volným časem a dobře využívat materiálních podmínek pro využívání volného času;
- naučit jedince reálně oceňovat volný čas jako významnou hodnotu tak, aby hodnota volného času nebyla podceňována, ani přeceňována;
- vést jedince ke zdravému životnímu stylu;
- naučit vychovávané vhodně odpočívat a rekreovat se;
- rozvíjet zájmy a specifické schopnosti vychovávaných;
- podporovat aktivní využívání volného času a aktivní zájmy.

Podmínky výchovy ve volném čase mají své zvláštnosti. Je velmi důležité, že z hlediska vnitřních podmínek mají pedagogové dostatek příležitostí respektovat a rozvíjet individuální znaky osobnosti, zejména její zájmy, schopnosti a potřeby. Pracují s lidmi různého věku, proto je znalost věkových zvláštností velmi důležitá. V těchto podmínkách je stanovení výchovných cílů i volba pedagogických prostředků velmi náročná (Pávková, 2008).

Specifické jsou i vnější podmínky pro výchovu ve volném čase. Prostředí je rozmanité a méně vázané na stálé prostředí. Podle typu zařízení či organizace jsou požadavky na prostory a vybavení odlišné, měly by však vyhovovat výchovným záměrům a druhům činností, které v nich probíhají.

K dosahování výchovných cílů pedagog volí různé výchovné prostředky. Tyto lze chápat v různých šířích. V nejširším pojetí zahrnuje všechny předměty a jevy, jichž vychovatel používá k dosažení výchovných cílů. Mezi prostředky v tomto pojetí patří obsah, metody a formy výchovy ve volném čase, činitelé výchovy, a materiální prostředky.

Obsah výchovy ve volném čase se liší podle typu zařízení, ve kterém výchova ve volném čase probíhá. Vychovatel má poměrně značnou volnost při stanovení obsahu výchovy, může vycházet z přání vychovávaných, uplatnit svoji vlastní iniciativu. Veškeré publikace, které se tomuto věnují, slouží jen jako doporučení a náměty.

Existují různé metody a formy výchovy. Můžeme je rozdělit na metody slovní, názorné a metody praktických činností. Ze slovních metod je velmi důležitá metoda rozhovoru, která má při vhodném a taktním vedení dobrý výchovný efekt. Z metod praktických činností jsou velmi důležité metody, které povzbuzují aktivitu dětí. Nejčastěji používané formy výchovy jsou hry, soutěže, vycházky, exkurze, schůzky zájmových útvarů apod.

Mezi prostředky výchovy patří i prostory, ve kterých výchovná činnost probíhá, a jejich materiální vybavení. Materiální podmínky by měly splňovat požadavky hygienické, pedagogické a estetické. Co se týká prostor, je nutné si uvědomit, že děti tráví v zařízeních pro volný čas velkou část svého času, proto by vybavení mělo odpovídat druhu zájmových činností, výchovným záměrům a funkcím jednotlivých zařízení. Nejde však jen o vybavení prostor jako takových, ale i o další důležité prostory, jako jsou např. hřiště, sportoviště, místa pro odpočinek a rekreaci.

Vychovatel má také mnoho možností k využívání mimovýchovných vlivů, kam patří zejména ovlivňování režimu dne a životního stylu. Pedagogové volného času mají dostatek příležitostí k hovorům a k diskuzím s dětmi, kdy mohou vyjadřovat své názory a stanoviska, a tím utvářet jejich žádoucí formy chování. Z tohoto pohledu je velmi důležitá samotná osobnost vychovatele.

2.3 Osobnost vychovatele

Jaký by vlastně měl být člověk, který děti vychovává ve volném čase? Určitě by měl mít všeobecný přehled a informace z různých oblastí života, protože jak už bylo zmíněno, pomáhá utvářet žádoucí formy chování dětí a ovlivňuje jejich výchovu ke zdravému životnímu stylu. K tomu potřebuje také určitě vědomosti a dovednosti, aby byl pro ně názorným příkladem. V neposlední řadě nelze opomenout jeho odborné znalosti, kterých lze dosáhnout příslušných vzděláním.

Požadované znaky osobnosti můžeme rozdělit do tří skupin:

- pozitivní obecně lidské vlastnosti;
- vlastnosti obzvlášť důležité pro pedagogy;
- specifické požadavky na vychovatele a pedagogy volného času.

Jaké schopnosti, návyky a vlastnosti by tedy měl mít dobrý vychovatel? Co vše by měl zvládat, aby byl pro děti dobrým vzorem, rádcem, pomocníkem, kamarádem, přítelem? Jaká by to měla být osobnost?

Pedagog by měl být především dobrý člověk. To znamená, že by z charakterových vlastností měly převládat ty kladné (např. spravedlivost, pracovitost, sebeovládání). Měl by mít rozvinuté poznávací procesy, temperament, tvořivost, měl by být komunikativní a schopen verbální i neverbální komunikace, musí umět naslouchat. Nesmí mu chybět schopnost empatie a přiměřená míra dominantnosti, která umožňuje vedení jiných lidí, měl by mít dobrý vztah k dětem, měl by být přizpůsobivý a hravý, v duševní pohodě a pozitivně naladěný, a v neposlední řadě musí mít porozumění pro různé věkové zvláštnosti. Žádoucí jsou také aktivita, iniciativa, průbojnost, schopnost prosazovat své názory a požadavky, dále pak fantazie, nápaditost a smysl pro humor, důležitá je fyzická zdatnost a dobrý zdravotní stav. Významná je také i specializace v některé oblasti zájmových činností (např. trenér kopané, učitel hry na klavír apod.).

K mnohému z výše uvedeného se lze dopracovat vlastním úsilím, nicméně pro úspěšnou pedagogickou činnost existují i vrozené předpoklady. Lidé, kteří mají v některých uvedených oblastech závažné nedostatky, těžko pak budou jako pedagogové úspěšní a spokojení (Pávková, 2008).

3 Zájmová činnost

Součástí výchovy mimo vyučování jsou zájmové činnosti. Jak již vyplývá ze samotného slovního spojení „zájmové činnosti“, jedná se o činnosti, které jsou založeny na zájmu. Jde o cílevědomé aktivity, zaměřené na uspokojování a rozvíjení individuálních potřeb, zájmů a schopností, které mají vliv na rozvoj osobnosti a správnou společenskou orientaci. Ve struktuře osobnosti řadíme zájmy mezi aktivačně-motivační vlastnosti. Vyvíjíme nějakou činnost (aktivitu), ke které nás vedou určité pohnutky (motivy). Zájmová činnost plní výchovnou i vzdělávací funkci, neboť rozvíjí celou osobnost, podporuje seberealizaci, působí motivačně. Úspěch v této oblasti může určitým způsobem kompenzovat neúspěchy či nezdary v jiných oblastech (např. horší prospěch ve škole).

3.1 Kategorizace zájmových činností

Podle úrovně činností dělíme zájmy, a posléze činnosti, na aktivní (jedinec se aktivně zabývá předmětem svého zájmu – kreslí, zpívá, sportuje), a na činnosti receptivní (aktivita se redukuje na vnímání předmětu zájmu – přednášky, filmová a jiná představení).

Dále zájmové činnosti můžeme dělit podle časového trvání. Některé zájmy jsou trvalé, jiné jen krátkodobé, nebo dočasné.

Podle stupně koncentrace lze zájmy rozdělit na jednostranné a mnohostranné. Určitě však nelze jednostranné zájmy prohlásit za hluboké, a mnohostranné za povrchní.

Zájmy můžeme dělit i z hlediska jejich společenské hodnoty, a to na žádoucí, tudíž hodnotné, a na nežádoucí, které nejsou v souladu s obecně platnými společenskými normami.

Podle obsahu se zájmy dají rozdělit takto:

- společenskovední – rozšiřují poznatky o společnosti, její historii i tradici, jazykové znalosti (např. jazykové vzdělávání, sběratelství apod.);
- pracovně-technické – rozvíjí manuální zručnost, smysl pro přesnost, napomáhají osvojit si různé pracovní postupy (šití a vyšívání, vaření, modelářství apod.);

- přírodovědně-ekologické – pěstují vztah k přírodnímu prostředí, k jeho ochraně a ekologii (pěstitelské práce, chovatelství apod.);
- estetickovýchovné – formují vztah k estetickým hodnotám, rozvíjejí představivost a kreativitu (výtvarná činnost, tanec, hra na hudební nástroj apod.);
- tělovýchovné, sportovní a turistické – přispívají k rozvoji tělesné zdatnosti, k výchově k toleranci a smyslu pro fair play (sportovní hry, lehká atletika, turistické oddíly apod.).

3.2 Organizační formy zájmových činností

Organizační formy zájmové činnosti vyplývají z charakteru a poslání jednotlivých subjektů, v nichž se realizují, a můžeme je dělit podle různých hledisek. Podle stupně organizovanosti dělíme zájmové činnosti na organizované (řízené) – ty probíhají v zájmových útvarech, a na činnosti spontánní – zařízení pak nabízí pouze podmínky a prostředí, např. volně přístupná sportoviště.

Podle počtu zúčastněných lze zájmové činnosti rozdělit na individuální (např. osobní trenér tenisu), skupinové (např. sportovní oddíl), a hromadné (např. letní dětský tábor).

Dále můžeme zájmovou činnost rozdělit na nepravidelnou (nahodilou), kdy např. dítě pravidelně do kroužku nedochází, nicméně se s ním vypraví na zajímavý výlet nebo tábor, a na činnost pravidelnou, která je organizována v zájmových útvarech pod různými označeními (Hájek, 2008):

- kroužek (menší zájmový útvar – např. modelářský, rybářský);
- soubor (jeho činnosti směřují k veřejné produkci výsledků činnosti – např. taneční, pěvecký);
- klub (útvar s volnější organizační strukturou – např. klub mladého diváka);
- oddíl (užívá se zpravidla u tělovýchovných a sportovních útvarů);
- kurz (směřuje k osvojení určitých znalostí či dovedností – např. kurz vaření).

3.3 Vedení zájmové činnosti

Při vedení zájmové činnosti je důležitý nejen předmět zájmu a dostatečné vybavení pro činnost, ale jak už bylo zmíněno, důležitá je i osobnost vedoucího a způsob, jakým dokáže navodit atmosféru a vytvořit vřelé a přátelské prostředí (Hájek, 2008).

Dobrý vedoucí by měl být na činnost připravený a schopný vymýšlet či připravit různé činnosti. Musí mít promyšlené konkrétní cíle a metodiku, která dopomůže k jejich dosažení. Ideální je, pokud je vedoucí aktivní, kreativní, nebojí se do zájmové činnosti vnášet nové prvky a využívat módní trendy. Neméně důležité je umění motivace, při samotné realizace musí umět povzbudit, poradit a pomoci, a posléze vhodnou formou zhodnotit výsledky. Nesmíme zapomínat ani na dodržování bezpečnosti práce.

Strukturu schůzky zájmové činnosti lze jednoduše a stručně popsat takto:

- zahájení (přivítání + prezence),
- připomenutí minulé činnosti;
- vytvoření společné atmosféry (hry, cvičení);
- motivace k činnosti (co budeme dělat);
- vlastní činnost;
- závěr (hodnocení, sebehodnocení).

Styly vedení vychovatele a jeho postoje působí na výkonnost kolektivu a vztahy v něm. Rozlišujeme tři typy vedení:

- autoritářský (dominantní) styl – pedagog dětem nedůvěřuje, má tendenci je neustále kontrolovat, nechává jim málo prostoru pro vlastní samostatnost a iniciativu, vyžaduje podřízenost a bezpodmínečnou kázeň, má málo porozumění pro jejich potřeby. Tento styl vedení vyvolává nepřátelský postoj dětí vůči vychovateli a celkově vytváří napjatou atmosféru v kolektivu.
- demokratický (autoritativní, sociálně integrační) styl – vychovatel spolupracuje s dětmi, podporuje jejich vlastní iniciativu a respektuje jejich osobnost, neužívá žádné zbytečné příkazy, nevyhýbá se pomoci. Děti pracují v nestresové

atmosféře a celkově tento styl vede k vysoké úrovni soudržnosti kolektivu, kde panují přátelské vztahy.

- liberální (dovolující, nezasahující) styl – vychovatel dětem ponechává nepřiměřenou volnost k rozhodování, málo je kontroluje, ve skupině často dochází k porušování pravidel a norem a k neplnění požadavků. Dětem chybí důslednější vedení, což může vést k nerespektování vychovatele jako osobnosti.

Některé typy zájmových činností vyžadují autoritativnější přístup (např. u vrcholových sportovců, jinde je možné více užívat liberálnějších prvků vedení, a to především tam, kdy je třeba podporovat kreativitu a tvořivost.

4 Mikroregion Podoubraví

Ve své bakalářské práci jsem se rozhodla analyzovat nabídku volnočasových aktivit v mikroregionu Podoubraví, proto je na místě pár slov o historii oblasti a o Svazku obcí Podoubraví, který sdružuje obce a města v tomto regionu.

4.1 Historie Horního Podoubraví

Oblast Horního Podoubraví, ležící přibližně uprostřed Českomoravské vrchoviny na obou stranách zemské hranice, měla vzhledem ke své poloze i podnebí nepříznivé podmínky pro osídlení.

Podle toku Doubravy tudy hlubokými hvozdy procházela Liběčská stezka, která vedla z Čech na Moravu, a dále pak do Uher. Osidlování území probíhalo pozvolna proti toku řeky pod úbočím Železných hor až k pramenům Doubravy v oblasti Žďárských vrchů. První strážní osady vznikaly při stezce v 10. století (Libice, Maleč). Jasnější obraz kolonizace se však ukazuje až ve 13. století za vlády posledních Přemyslovců. Na dělení půdy se v té době nepodílejí jen světští feudálové, ale také klášterní řády (především cisterciácký klášter založený v nedalekém Žďáru nad Sázavou, nebo klášter ve Vilémově). K rozkvětu německobrodských, chotěbořských a přibyslavských dolů vedlo objevení ložisek stříbra na počátku 13. století. Později se podnikání soustředilo na těžbu železné rudy a její zpracování, což dalo základ poměrně rozsáhlému hutnictví. První zmínky o železářském hamru na Starém Ransku pocházejí z roku 1393. Rozvoj rybníkářství si vynutila potřeba vodního pohonu četných hamrů, vznikla kaskáda rybníků od Hluboké až po Bílek.

Centrem Podoubraví se ve 14. století stala Chotěboř, kterou král Jan Lucemburský povýšil na královské město. V době husitské se zde naplnil tragický osud hejtmana Jana Hromádky z Jistebnice a stovek jeho bojovníků, upálených po dobytí města kutnohorskými Němci. Historie kraje se však připomíná především smrtí Jana Žižky z Trocnova v Šenfeldu u Borové během jeho tažení na Přibyslav. Další památnou událost v českých dějinách představuje v roce 1548 kapitulace vojsk uherského krále Matyáše Korvína, obklíčených u Vilémova vojskem krále Jiřího z Poděbrad, mezi jeho nejpřednější hejtmany patřil Mikuláš Střela z Rokyc a Holohlav, majitel krucemburského panství.

Pohromu přineslo období třicetileté války, kdy celá Vysočina trpěla řáděním švédských i stavovských žoldnéřů. Řada obcí v Podoubraví byla vypálena, asi třetina usedlostí zůstala po ukončení bojů ladem. K dlouhodobému strádání prostých lidí pak vedlo následné utužení poddanství a protireformace. Z té doby pochází barokní přeměna zdejších původně hornických kostelíků, o kterou se zasadil Jan Blažej Santini ze Žďáru a jeho žáci. Jde například o kapli sv. Jana Nepomuckého v Běstvině.

Zlepšení přináší až osvícenství druhé poloviny 18. století zrušení nevolnictví. Vydání tolerančního patentu umožnilo svobodu náboženského vyznání. V roce 1782 došlo v Krucemburku k ustavení prvního evangelického sboru v Čechách. V kraji s převážně chudým horáckým zemědělstvím vznikají v té době první tkalcovské manufaktury jako předzvěst velkého rozvoje textilního průmyslu v 19. století. V něm došlo především k obnovení Dietrichsteinových železáren ve Starém Ransku. V době jejich rozkvětu pracovalo ve slévárnách a hutích až 1500 lidí.

V době boje proti absolutistické reakci se stává jeho představitelem a symbolem revolučního roku 1848 politik, spisovatel a žurnalista Karel Havlíček Borovský. Jeho rodiště Borová bylo od roku 1866 až do první světové války dějištěm manifestací a táborů celého kraje, prosazujících národnostní, politické a sociální požadavky. Po řadu let působí v té době na zámku v Malči nejvýznamnější představitelé českého veřejného života František Palacký a František Ladislav Rieger. Rok 1908 je pak spojen s dlouhodobým pobytem pozdějšího prezidenta T. G. Masaryka v Krucemburku a s jeho přednáškovou činností v širokém okolí.

Slibně se rozvíjející hospodářský, společenský a kulturní život Podoubraví v nově vzniklé Československé republice byl ochromen nacistickou okupací. Hrdinskou kapitolu v jeho dějinách představuje široká podpora partyzánského hnutí (brigáda Mistra Jana Husa) v Železných horách a Žďárských vrších, která si vyžádala mnoho obětí, stejně jako vojenské vystoupení obyvatel v řadě obcí na konci války.

Politický a hospodářský vývoj regionu v osvobozené republice i přes rozvoj některých průmyslových odvětví a bytovou výstavbu nebyl bez problémů a přinesl mnohým křivdy a utrpení. Přechodem k demokratickému zřízení a tržnímu hospodářství

se po listopadové revoluci v roce 1989 otevírá možnost svobodného rozvoje celého kraje a návratu k pokrokovým tradicím dřívějšího kraje.

Přes 800 trvá osídlení Podoubraví a člověk trvale poznamenal tuto krásnou krajinu svou činností. Dochované památky i umělecká díla (výtvarníci Antonín Chitussi z Ronova, Jindřich Prucha, rodák z Běstviny, Jan Zrzavý, působící v Krucemburku, a mnozí další) jsou svědectvím myšlení a citění lidí své doby a nedílnou součástí dnešního života regionu.

4.2 Svazek obcí Podoubraví

V roce 1993 iniciovala obec Libice nad Doubravou založení „Klubu nekomunisticky smýšlejících představitelů obcí Podoubraví“. Ustavující schůze se zúčastnili starostové 8 obcí a následně se připojilo dalších 5. Jednalo se o volné neregistrované společenství, které vzniklo na základě potřeby výměny zkušeností, vyhledávání, prosazování a ochrany společných zájmů v oblasti samosprávy, popř. i státní správy. Protože byla činnost společenství přínosná, přidávaly se další obce, až se počet ustálil na 25 (z toho 3 města). V roce 1996 byl klub přejmenován na Sdružení obcí Podoubraví, byly schváleny stanovy a byla podána žádost o registraci na Okresním úřadě dle občanského zákoníku.

V dubnu 2001 byl Svazek obcí Podoubraví oficiálně zaregistrován u Ministerstva vnitra České republiky s právní formou svazek obcí, bylo mu přiděleno identifikační číslo organizace a od té doby funguje jako sdružení měst a obcí pro ochranu společných zájmů v oblasti životního prostředí, zemědělství, rozvoje, služeb, řemesel, obnovy venkova, udržení a rozvíjení kulturních tradic.

V současné době je členem svazku celkem 27 obcí – Bezděkov, Borek, Čechovice, Dolní Sokolovec, Havlíčkova Borová, Heřmanice, Chotěboř, Jeřišno, Jitkov, Kraborovice, Krucemburk, Lány, Libice nad Doubravou, Maleč, Nová Ves u Chotěboře, Oudoleň, Podmoklany, Rušinov, Slavětín, Slavíkov, Sloupno, Sobíňov, Uhelná Příbram, Vilémov, Víska, Ždírec nad Doubravou.

PRAKTICKÁ ČÁST

5 Cíl práce, metody

Cílem mé bakalářské práce je analýza různých příležitostí a možností pro volnočasové aktivity dětí a mládeže v mikroregionu Podoubraví, posouzení jejich pestrosti, četnosti, vhodnosti a dostupnosti v různých typech zařízení, organizací, spolků a sdružení. K splnění mého cíle mě dovedly následující kroky:

- prostudovala jsem literaturu, která se týká volného času a pedagogiky volného času,
- vybrala jsem nejvhodnější průzkumnou metodu, která mi nejlépe umožnila dosáhnout zvoleného cíle,
- získala jsem informace od zástupců jednotlivých organizací a škol a představitelů jednotlivých obcí členů Svazku obcí Podoubraví a z dalších zdrojů,
- zpracovala a shrnula jsem výsledky.

Mým cílem bylo zjistit, zda mají děti a mládež, žijící v obcích mikroregionu Podoubraví, dostatek možností smysluplně využívat svůj volný čas a zda jsou pro ně nabízené aktivity vhodné.

V teoretické části jsou uvedeny poznatky z odborné literatury o volném čase, které se vztahují ke zvolenému tématu. Na základě toho jsem použila metodu řízeného rozhovoru v části praktické. Řízené rozhovory s představiteli obcí a zástupci jednotlivých organizací mi pomohly provést analýzu a vyhodnocení jednotlivých volnočasových aktivit. Odpovědi a poznámky při rozhovoru jsem si zapisovala do bloku. Řízené rozhovory a jejich vyhodnocení probíhaly od března do června 2010. Některé řízené rozhovory proběhly přímo na schůzkách zájmových útvarů, takže jsem měla možnost na vlastní oči spatřit jejich průběh a vytvořit si obraz jejich fungování.

Tuto časově velmi náročnou metodu jsem si vybrala právě z důvodu vysoké úspěšnosti dokončených rozhovorů, a také proto, že při navození přátelské atmosféry a osobního vztahu s respondentem lze získat přesnější a pravdivější odpovědi než při dotazníkové metodě.

Jednotlivým respondentům jsem předem poskytla seznam otázek (viz. příloha č. 1), na něž budu chtít znát odpověď, a respondenti tak měli čas se na náš rozhovor připravit. Tím pádem nebyli ve stresu a mohli pružně reagovat. Díky tomu byl udržován plynulý průběh rozhovoru. Další informace, zejména historické, jsem získávala z internetových stránek obcí a organizací a z informační brožury mikroregionu Podoubraví.

Na základě získaných informací jsem do seznamu obcí mikroregionu Podoubraví se stručnou historií a informací o počtu obyvatel doplnila všechny možnosti volnočasových aktivit v každé obci. Uvádím zde i cílovou skupinu, pro kterou je zájmová činnost určena, náplň činnosti, případně další doplňující informace.

5.1 Charakteristika vzorku respondentů

Se svými dotazy jsem se v první řadě obrátila na obecní úřady v jednotlivých obcích. Ve 13 obcích proběhly řízené rozhovory přímo se zastupiteli obce (starosta, místostarosta), kteří mi poskytli odpovědi na mé otázky. Ve zbývajících 14 obcích mi část odpovědí poskytli zastupitelé obce (počet obyvatel obce, seznam volnočasových aktivit v obci), ostatní odpovědi mi pak poskytli již zástupci jednotlivých zájmových útvarů – vedoucí kroužků, trenéři, starostové či jednatele sdružení, ředitelé základních škol.

6 Volnočasové aktivity v obcích mikroregionu

Bezděkov

Obec Bezděkov leží v Chráněné krajinné oblasti Železné hory asi 4,5 km severovýchodně od Chotěboře, přímo v podhůří Železných hor a na levém břehu potoka Cerhovka, který se vlévá do říčky Doubravy. První písemná zmínka o obci se objevuje v roce 1544. K 1. 1. 2009 činil počet obyvatel obce 254, z čehož 36 bylo ve věku do 14 let.

TJ Sokol Bezděkov byla založena na konci roku 1956 sportovními nadšenci a stala se na dlouhá léta jedním z neaktivnějších propagátorů dobrého jména obce. V 70. letech minulého století bylo vybudováno kluziště s přírodním ledem, mantinely, osvětlením a hokejovou kabinou na dolním konci Bezděkova. Až do roku 1999, kdy se projevil nedostatek hráčů, a činnost hokejového oddílu byla ukončena, byl zde hokej sportem číslo jedna.

Letní sportovní stadion v obci má k dispozici čtyři antukové kurty, kde se dá hrát tenis, volejbal, nohejbal, dále pak dva stojany na košíkovou, branky na házenou, branku na fotbal a po menších úpravách (postavení mantinelů) lze hrát také florbal. Sportovní areál je hojně využíván širokou veřejností.

V současné době má TJ Sokol Bezděkov pouze jedno volejbalové družstvo, a to mužů, které hraje 3. třídu KP. Pro děti a mládež není otevřen žádný sportovní oddíl. Od roku 2007 je jedinou oficiální příležitostí pro náctileté letní míčový sedmiboj, který je otevřen pro dvoučlenná družstva z celého okolí.

SDH Bezděkov byl v obci založen v roce 1896. V současné době má sbor pouze 13 členů a soutěžní družstvo v hasičském sportu tvoří pouze muži.

Podle vyjádření starosty obce zastupitelstvo obce v dohledné době neuvažuje o zřízení či založení jakékoliv organizované volnočasové aktivity pro děti a mládež, a to z důvodu nízkého počtu dětí v obci. Vzhledem k tomu, že v obci není mateřská, ani základní škola, a děti musí dojíždět do okolních obcí, tak i jejich mimoškolní aktivity se soustřeďují tamtéž.

Borek

Borek leží 10 km od Chotěboře směrem k Vilémovu v nadmořské výšce 424 m n.m. První zmínka o obci je z roku 1557, kdy patřila ke klášteru ve Vilémově a ležela na kupecké stezce. Od 8. 10. 1923 je Borek samostatnou obcí. K 1. 1. 2009 činil počet obyvatel obce 129, z čehož 12 bylo ve věku do 14 let.

V roce 1874 byla v Ostružně, místní části obce Borek, vystavěna škola, která již dlouhou dobu neslouží svému účelu, ale i dnes zde najde své kulturní a sportovní vyžití mládež i dospělí. Ke staré škole patří nově vybudované hřiště pro volejbal, nohejbal a tenis.

V obci se též nachází obecní knihovna, která však příliš literatury pro děti a mládež nenabízí.

Starosta obce Václav Hrubý proti nedostatku volnočasových příležitostí argumentuje tím, že v obci samotné je velmi nízký počet dětí, které stejně do školy dojíždějí do sousedního Vilémova, tak zde i využívají poměrně široké nabídky mimoškolních aktivit.

Čečkovice

Obec Čečkovice se nachází na okraji Chráněné krajinné oblasti Železné hory, 7 km severozápadně od Chotěboře. První písemná zmínka o obci je z roku 1542. V roce 1880 měla obec 25 usedlostí s 215 obyvateli. Koncem 19. století příslušela k obci Jeřišno. V roce 1990 se osamostatnila a v současné době zde žije 78 obyvatel, z nichž 9 jsou děti ve věku do 14 let.

Děti navštěvují základní školu v sousední obci Maleč, do mateřské školy dojíždějí buď do Malče, nebo do Visky. V těchto obcích také navštěvují mimoškolní kroužky a kluby.

Dolní Sokolovec

Obce Dolní a Horní Sokolovec leží v Chráněné krajinné oblasti Železné hory, 5 km východně od města Chotěboř. Mají svůj obecní úřad se sídlem v Dolním Sokolovci. První zmínky o Sokolovcích pocházejí z roku 1454, v roce 1456 se píše o „Svrchním“ a „Dolejším“ Sokolovci. Jméno obě vesnice dostaly podle nedalekého hradu Sokolov, ze kterého se dochovaly pouze nepatrné zbytky. V současné době zde žije 95 obyvatel, z nichž 12 je ve věku do 14 let.

V obci není žádná příležitost pro děti a mládež, jak smysluplně trávit svůj volný čas, nenachází se zde ani dětské nebo sportovní hřiště. Děti jsou tak nuceny v případě zájmu využívat nabídky okolních obcí.

Havlíčková Borová

Obec Havlíčkova Borová se rozkládá v pomezí krajiny Českomoravské vrchoviny na táhlém kuželovitém svahu v nadmořské výšce 637 m. První písemná zmínka o obci se vztahuje k roku 1289. Obec čítající 929 obyvatel (z toho 148 dětí ve věku do 14 let) se může pochlubit řadou historických pamětihodností, které rozhodně stojí za vidění.

Fotbalový oddíl **TJ Sokol Havlíčkova Borová** byl založen v roce 1968. Družstvo žáků má velmi početnou základnu a kádr žáčků je velmi mladý a je velkým příslibem do budoucna. V současné době všichni trénují a hrají společně. Pro rozvoj pohybových návyků, herních dovedností a osobnostního rozvoje každého jednotlivce je vhodné, aby věkové kategorie žáků trénovaly a hrály odděleně. Cílem vedení je zapojit do přípravy i žáky nejmladšího věku formou přípravky. Tak bude možné rozdělit žáky do tří kategorií – přípravka (do 8 let), mladší žáci (do 10 let) a starší žáci (do 15 let). Odborné vedení zajišťují tři trenéři. Frekvence tréninkových jednotek je přizpůsobena věku žáků. Nyní trénují žáci třikrát týdně stále společně. Členy družstva jsou nejen děti z Havlíčkové Borové, ale i z okolních obcí.

SDH Havlíčkova Borová byl založen již v roce 1887. V současnosti je SDH největším spolkem v obci. Má celkem 130 členů. Co se týká požárního sportu, tak se aktivně zúčastňuje nejen okrskových a pohárových, ale také soutěží výjezdových jednotek. Soutěží se nezúčastňují výhradně muži, ale také družstvo žen. Sbor pořádá každý rok tradiční hasičský ples, který se těší stále velké oblibě. SDH je také aktivní v celkovém dění obce, kdy se pravidelně podílí na pořádání či spolupřádání různých akcí.

Oddíl mladých požárníků vznikl v Havlíčkově Borové v říjnu 1988. V současné době oddíl navštěvuje 36 dětí a plní náplň celorepublikové soutěže Hra plamen. Ve sportovní činnosti soutěží jak na nižší úrovni (okrsek, okres, kraj), tak i na vyšší (mistrovství republiky).

V průběhu celého roku děti jezdí na různé výlety, absolvují nejrůznější besedy, navštěvují muzea, sportují, věnují se výtvarným pracím, a také pomáhají při obecních brigádách (sběr starého železa a jiných surovin, úklid obce apod.)

Při **ZŠ a MŠ Havlíčkova Borová** pracuje několik kroužků – informatika, keramika, výtvarný kroužek, kroužek atletiky, šachový kroužek, taneční kroužek, hudební kroužek, kroužek matematický a kroužek českého jazyka. Každý kroužek navštěvuje 8 – 15 dětí a schází se jedenkrát týdně v odpoledních hodinách po vyučování. Tyto kroužky navštěvují i děti z okolních obcí, které do školy dojíždějí. Kromě pravidelných schůzek děti jezdí několikrát do roka na různé výlety. Šachový kroužek pracuje i o prázdninách, kroužek náboženství pořádá každé léto dva turnusy letních táborů, které jsou otevřeny i pro neregistrované děti.

Místní knihovna pravidelně pořádá pro předškolní děti literární hodiny, při nichž se děti seznamují s pověstmi, které se týkají obce a nejbližšího okolí. Tyto literární hodiny v případě zájmu zajišťuje i pro základní školy. Dále každoročně pořádá „Noc s Andersenem“ a o prázdninách pořádá akci „Poznej Havlíčkův kraj“, kdy v průběhu čtyř dní děti poznávají místa v nejbližším okolí obce a další místa, která jsou spojena s osobností Karla Havlíčka Borovského.

Heřmanice

Obec Heřmanice s osadou Bučovice se nachází na samé hranici kraje Vysočina, 2 km od Vilémova směrem na Seč, v nadmořské výšce 353 m. První písemná zmínka o Heřmanicích je z roku 1281, o Bučovicích z roku 1318.

Vzhledem k nízkému počtu dětí, pouze 6 ve věku do 14 let z celkového počtu 66 obyvatel, nemá obec žádný projekt na využití volného času dětí. Převážná část mimoškolních aktivit dětí se soustřeďuje v sousední obci Vilémov.

Chotěboř

První písemná zmínka o osadě jménem Chotěboř pochází z roku 1265. V té době se již v okolí města nalézaly stříbrné doly, jež byly příčinou toho, že Chotěboř zakoupil král Jan Lucemburský a povýšil ji roku 1331 na město. Současná Chotěboř (a jejích osm místních částí) má 9906 obyvatel, z nichž 1496 jsou děti ve věku do 14 let.

Pro trávení volného času Chotěboř nabízí kromě jiného program kulturního domu, muzeum, základní uměleckou školu, knihovnu, sportovní halu, letní stadion, krytý zimní stadion, tenisová a volejbalová hřiště, lyžařský areál, za městem pak přehradu a letiště.

Celou řadu kroužků nabízí svým žákům **Základní škola Smetanova**. Žáci celé školy mohou navštěvovat sportovní kroužky zaměřené na orientační běh, florbal, atletiku, volejbal nebo gymnastiku, dále jazykové kroužky – angličtina, němčina, mohou docházet do tanečního kroužku nebo do kroužku hry a dramatiky, dále je zde otevřen taneční kroužek a kroužek hry na zobcovou flétnu, keramický kroužek, výtvarný nebo přírodovědecký kroužek, a také kroužek keramiky. Především z prostorových a časových důvodů je kapacita každého kroužku omezena maximálním počtem dětí 15, a i proto jsou téměř všechny kroužky naplněny do posledního místa.

Při **Základní škole Buttulova** působí dětský pěvecký soubor Kvíteček, který vystupuje při nejrůznějších školních i městských příležitostech. Dále škola nabízí širokou škálu dalších zájmových útvarů pro všechny své žáky – výtvarná výchova, anglický jazyk, hra na kytaru, pohybové hry, míčové hry, hra na flétnu, vaření. Žáci

pracují pod vedením vychovatelek školní družiny a školního klubu a učitelek I. stupně ZŠ. Do každého kroužku dochází přibližně 10 dětí. S tvorbou, s činností a dovedností žáků z jednotlivých útvarů, ale i ze školní družiny a klubu, se můžeme setkat při výstavách na chotěbořském zámku a v budově školy, při různých sportovních soutěžích a turnajích, nebo při kulturním vystoupení žáků pro rodiče a veřejnost.

Základní umělecká škola nabízí svým žákům tři studijní obory – hudební, taneční a výtvarný. V rámci hudebního oboru působí dva orchestry - Dechový orchestr mladých a Komorní orchestr mladých. Dechový orchestr byl založen v roce 1992 a v současné době ho tvoří 37 mladých hráčů na nejrůznější dechové nástroje, tubu, elektrickou kytaru, bicí a elektrické varhany. Komorní orchestr tvoří 18 hráčů na smyčcové nástroje. Oba orchestry vystupují při různých příležitostech a zúčastňují se republikových i světových soutěží a koncertů. Žáci tanečního oboru se zúčastňují různých přehlídek tance pro děti a dospělé, vystupují při nejrůznějších kulturních příležitostech, při nichž jsou prezentovány i práce a výrobky žáků výtvarného oboru.

Městská knihovna pravidelně pořádá v dětském oddělení různé soutěže, např. „Najdeš v knihovně“, „Luštění s tajenkou“, „Doplň přísloví“ apod. Několikrát měsíčně se zde konají přátelská posezení nad knihou s poslechem, a každé prázdninové pondělí mohou děti z 1. – 3. tříd přijít do knihovny, kde je pro ně připraveno skupinové čtení.

Junior DDM – SVČ je příspěvková organizace, zřizovaná krajem Vysočina, která v Chotěboři nabízí širokou škálu kroužků, kurzů a akcí nejen pro děti, ale i pro dospělé.

Pro děti jsou otevřeny tyto kroužky: aerobik, modeláři, dramatický kroužek, keramika a paličkování, patchwork, lidové tradice, břišní tance, mažoretky, taneční klub, kytara, střelecký oddíl, historický šerm, anglický jazyk.

Každoročně Junior pořádá soutěž Miss Podoubraví, což je oblastní soutěž krásy a celkové všestrannosti pro dívky ve věku od 12 do 15 let.

Během celého roku Junior organizuje pro širokou veřejnost různé sportovní a kulturní akce, výlety, besedy a přednášky, koncerty. V létě pořádá DDM dva turnusy letních dětských táborů.

CEKUS Chotěboř (centrum kultury a sportu) ve městě provozuje kino, muzeum a víceúčelovou sportovní halu a společně se svými partnery se významně podílí na kulturním dění ve městě (pořádání koncertů, přednášek, naučné promítání apod.).

Evangelické středisko Chotěboř bylo slavnostně otevřeno v létě roku 1971. Slouží pro letní rekreaci a vzdělávání dětí z rodin ze sborů Českobratrské církve evangelické. O prázdninách pořádá tři běhy letních rekreací pro děti a rodiny.

SK Chotěboř – oddíl orientačního běhu má v současné době 62 členů, z nichž více jako polovina (35) jsou děti a mládež do 18 let. Členové se pravidelně zúčastňují různých závodů a soutěží po celé České republice (např. závody ve sprintu, pohár štafet, krátké tratě, noční orientační běhy apod.).

Skautské středisko Doubravka je dětská organizace, která podle svých slov usiluje o smysluplné naplnění volného času dětí. Junácká organizace se dělí do tří skupin tak, aby mohly být respektovány požadavky rozdílného přístupu k různým věkovým kategoriím. Jsou to:

- Světlušky a vlčata (věk 6 – 10 let)
- Skauti a skautky (věk 11 – 15 let)
- Rangers a roveři (věk nad 15 let)

Chlapecký oddíl Kondoři má celkem 24 členů a je rozdělen do dvou družin v kategoriích vlčata a skauti. Chlapecký oddíl Sokoli má celkem 31 členů a je rozdělen do třech družin v kategoriích vlčata a skauti. Dívčí oddíl Kukačky má celkem 31 členek a je rozdělen do třech družin v kategoriích světlušky a skautky. Roverský kmen Chotěboř má 10 stálých členů ve věku nad 15 let. Oddíly se scházejí pravidelně jedenkrát týdně v jedné ze svých kluboven. Pro své členy pořádá Doubravka letní a zimní tábory.

Dance Team Cheerleaders - dívčí klub roztleskávaček byl založen v roce 2007 a v současné době zde tančí a sportuje 19 dívek ve věku od 14 do 20 let. Každý rok se dívky se svou soutěžní sestavou zúčastňují Mistrovství České republiky

v mažoretkovém sportu. Dále vystupují při různých společenských, kulturních a sportovních akcích (plesy, festivaly, firemní večírky, slavnosti města apod.).

Mládežnické družstvo **šachového oddílu TJ CHS Chotěboř** se schází k tréninkům každé páteční odpoledne. V současné době má 11 členů ve věku 10 – 15 let. Děti se pravidelně zúčastňují nejrůznějších šachových turnajů.

FK Boca Chotěboř – futsalový oddíl vznikl v roce 1999 a hraje oficiální futsalové soutěže na různých úrovních. Družstva přípravky a žáků byla založena v roce 2008 a obě hrají ve svých věkových kategoriích krajský přebor. V přípravce je 10 chlapců do 10 let, v kategorii žáků hraje 12 hráčů ve věku do 14 let.

HC Chotěboř má v současné době 3 mládežnická hokejová mužstva – přípravku, mladší a starší žáky. V přípravce hraje 19 hráčů ve věku od 8 do 10 let, v družstvu mladších žáků je 15 hráčů ve věku 11 – 12 let a v družstvu starších žáků hraje 18 hráčů ve věku od 12 do 14 let. Všechna družstva trénují v sezóně 4x týdně, v rámci letní přípravy pak 2x týdně.

SSK Chotěboř – sportovně-střelecký klub, jehož historie sahá na počátek 50. let 20. století, má v současné době 31 členů, mezi nimiž nechybí ani dospívající mládež. Členové se zúčastňují soutěží v puškových a pistolových disciplínách po celé České republice.

V roce 1981 byla v Chotěboři založena **ZO Českého svazu ochránců přírody**, jejíž převážná činnost se soustřeďuje na ochranu přírody v Chráněné krajinné oblasti Železné hory. V roce 1993 vznikl první oddíl Mladých ochránců přírody. Organizace se mimo jiné podílí i na organizaci oslav Dne Země v Chotěboři.

Oddíl Moderního sportovního karate byl založen v roce 1992. V roce 2006 bylo v rámci oddílu zřízeno družstvo přípravky (pro všechny děti ve věku 6 – 12 let), které má v současné době téměř 30 členů. Tréninky probíhají v průběhu celého roku vždy 2x týdně.

Žákovský oddíl **FC Chotěboř** má ve svém týmu 19 fotbalistů ve věku od 13 do 14 let, kteří se kromě soutěžních utkání ve své věkové kategorii zúčastňují i nejrůznějších turnajů ve futsalu.

TJ Sokol Chotěboř a TJ CHS Chotěboř zajišťují sportovní činnosti a akcí pro cvičence všech věkových kategorií.

Český rybářský svaz, MO Chotěboř vykonává rybářské právo, zajišťuje chov, ochranu a lov ryb, ochranu životního prostředí, rozvíjí a popularizuje rybářský sport. Ve svých řadách rád uvítá i zájemce z řad dětí a mládeže.

Jeřišno

Obec Jeřišno leží v Hornosázavské pahorkatině na území Chráněné krajinné oblasti Železné hory. Najdeme ji asi 12 km severně od Chotěboře v nadmořské výšce 375 m. První písemná zmínka o obci je z roku 1406 v souvislosti s vilémovským klášteřem. V obci žije 306 obyvatel, z čehož 44 jsou děti ve věku do 14 let.

Občanské sdružení **Fantazáci** vzniklo v roce 2004, kdy se tehdy parta 6 mládežníků rozhodla natočit film o jejich způsobu trávení letních prázdnin. Brzy nato následoval Pochod pohádkovým lesem, který jim již pomohla zorganizovat dnešní vedoucí Slávka Peroutková. Vzhledem k úspěchu jejich prvotin a k plánům pokračovat takto i do budoucna, bylo třeba spolek zaregistrovat jako řádné občanské sdružení u Ministerstva vnitra České republiky. Spolek, který má dnes 10 řádných členů, pravidelně pořádá čarodějnické party, rozloučení s prázdninami, mikulášskou maškarní party, nacvičuje ochotnické divadlo, s nímž vystupuje nejen v Jeřišně, ale i v širokém okolí, připravuje dílničky k různým příležitostem – např. vánoční dílnička, velikonoční dílnička, nebo třeba ke Dni matek.

TJ Viktorie Jeřišno vznikla v roce 1973, kdy zde kopanou hrálo jedno družstvo mužů. Od roku 1983 má fotbalový oddíl i družstvo žáků a dorostenců. Obě družstva mají dohromady 26 hráčů, převážná většina z nich jsou chlapci dojíždějící z okolních vesnic na tréninky, které se konají dvakrát týdně.

Jitkov

První písemná zpráva o obci je z roku 1269. Obec leží na staré, tzv. Bohdalovské cestě – jedné z nejstarších odboček Libické stezky. Pro 25 dětí ve věku do 14 let (z

celkového počtu 199 obyvatel) je připraveno pouze víceúčelové sportovní hřiště včetně prolézaček, houpačky a jiných atrakcí, v případě zájmu děti využívají nabídky volnočasových aktivit okolních obcí.

Klokočov

Historie Klokočova sahá do roku 1491, odkud pochází první písemná zmínka o obci. Klokočov leží na hřbetu Železných hor mezi Rušinovem a Hoješínem, nad údolím řeky Chrudimky, která se zde začíná rozšiřovat v Sečskou přehradní nádrž. Klokočov je sídlem obce, sestává se ze tří spojených částí - Klokočova , Klokočovské Lhotky a zámeckého areálu s dvorem. V současné době v obci žije 122 obyvatel, z nichž 19 jsou děti do 14 let.

V rámci **SDH Klokočov** byl v roce 2003 založen oddíl mladých hasičů, který má dnes 14 členů. Hasiči se v klubovně schází pravidelně každý pátek. Na začátku se děti učily vázat různé druhy uzlů, hrály hry, učily se morseovku a lézt po laně. Pak přišel první výlet do hasičského muzea v Příbyslavi, letní tábor a v březnu 2009 nácvik prvního hasičského útoku. Od té doby se mladí hasiči úspěšně zúčastňují různých hasičských soutěží v širokém okolí.

Kraborovice

Obec Kraborovice se nachází v Hornosázavské pahorkatině, 11 km severozápadně od Chotěboře. Kraborovice jsou poprvé písemně zmíněny v deskách zemských v roce 1556. Dnes žije v Kraborovicích 100 obyvatel, z nichž 8 je dětí ve věku do 14 let.

V Kraborovicích nenajdete žádné dětské hřiště, v obci není ani zřízena místní knihovna. Děti dojíždějí do školy do sousedního Vilémova, a tam také využívají nabídky volnočasových aktivit.

Krucemburk

Krucemburk, obec se dvěma místními částmi, Starým Ranskem a Hlubokou, se vrátila na základě výsledků referenda v roce 1993 ke svému původnímu historickému názvu. Ukončila tak mezidobí let 1949 – 1993, kdy se nazývala Křížová. Nejstarší dochovaná písemná zmínka o obci pochází z roku 1241. Od roku 1385 je Krucemburk doložen jako městečko. Dnes žije v Krucemburku 1668 obyvatel, z nichž 255 jsou děti do 14 let. V Krucemburku působí mnoho zájmových organizací, jejichž činnost se většinou počítá už na desítky let.

Jsou to **hudební skupina Doubravka**, která každých 14 dní pořádá posezení s dechovkou a kde hraje i několik mládežníků, pak také **Společnost přátel Krucemburku**, jejímiž hlavními cíli je přibližovat místní kulturní a historické tradice a památky občanům Krucemburku i jeho návštěvníkům, vyvíjet všestrannou osvětovou a kulturní činnost ve vztahu k regionu a přispívat k obnově kulturních památek obce. **Společnost Jana Zrzavého** zpřístupňuje odkaz Jana Zrzavého formou stálé expozice jeho života a díla v Pamětní síni Jana Zrzavého, aktualizuje a udržuje exponáty síně a zajišťuje jejich přístupnost a přispívá k důstojnému udržování jeho hrobu. **Loutkářský divadelní soubor Oblázek** pořádá minimálně šestkrát do roka divadelní představení pro děti i dospělé.

TJ Spartak Staré Ransko byla založena v červenci roku 1973. V současné době zde hrají fotbalová mužstva mužů, dorostu, žáků a přípravky. Na soupisce přípravky (hráči do 12 let) je celkem 14 jmen, na soupisce žáků (hráči do 15 let) 13 jmen a na soupisce dorostu je uvedeno 15 hráčů ve věku od 15 do 18 let. Všechna družstva trénují vždy dvakrát týdně.

V rámci **SDH Krucemburk** bylo v roce 2000 založeno družstvo mladých hasičů, které se od té doby pravidelně zúčastňuje různých soutěží pro mladé hasiče. Celoročně také soutěží ve Hře Plamen. V současné době do družstva dochází 32 dětí, převážně ve věku od 10 do 16 let.

V Krucemburku se stává tradicí „Krucemburské kulturní léto“ pořádané obecním úřadem a Společností Jana Zrzavého každoročně v měsících květen až září. Poprvé se uskutečnilo v roce 1994. Nabízí hodnotné výstavy malířů a fotografů,

koncerty, divadelní představení ochotnická i loutková. Součástí kulturního léta je i tradiční jarmark jako připomínka privilegií ke konání výročních trhů, která udělil městečku císař Leopold I. v roce 1670.

Lány

Lány, obec na jižním svahu Železných hor, vznikla ve 13. století. Leží 8 km severovýchodně od Chotěboře v nadmořské výšce 496 m. Žije zde pouhých 63 obyvatel, z nichž 5 jsou děti do 14 let. V případě zájmu děti využívají nabídky volnočasových aktivit v okolních obcích.

Libice nad Doubravou

Obec leží na svahu železnohorského hřebene, nad pravým břehem Doubravy, v protáhlé kotlině nalézající se nedaleko plochého rozvodí Doubravy a Sázavy asi 4 km severovýchodně od Chotěboře. První písemná zmínka o obci Libice nad Doubravou je z let 1146 – 1148, kdy patřila Olomouckému biskupství. V Libici nad Doubravou žije 116 dětí ve věku do 14 let (z celkového počtu 856 obyvatel).

TJ Sokol Libice nad Doubravou byla založena 21. 3. 1986, ale nejvýraznějšího rozvoje dosahuje zejména v posledních několika letech. V současné době pod TJ Sokol aktivně působí např. hokejisté, fotbalisté a nohejbalisté. Bohužel, pro děti je zde příležitost pouze v žákovském oddílu kopané, kde hraje 15 hráčů do 15 let, z čehož jsou dokonce dvě dívky.

Historie **SDH Libice nad Doubravou** sahá až do roku 1883. Družstvo mladých hasičů při sboru vzniklo v roce 2004 a v současné době má 28 členů ve věku od 5 do 18 let. Pravidelně se dvě družstva žáků – mladší a starší, a družstvo dorostenců zúčastňují oblastních kol hry Plamen mladých hasičů, kde soutěží ve štafetě a požárním útoku. V průběhu roku se konají pravidelné schůzky v klubovně, kde se děti věnují širokému spektru činností – např. rukodělným, esteticko-výchovným, nebo společenskovedním.

Divadelní společnost Libických dětí, ochotnický divadelní spolek, v němž působí i několik dětí, pravidelně nacvičuje a pořádá divadelní představení pro širokou veřejnost.

Maleč

Obec Maleč leží na okraji Chráněné krajinné oblasti Železné hory, asi 6 km severozápadně od Chotěboře, v nadmořské výšce 392. Je situována do míst, odkud se začínají zvedat Železné hory. První písemná zmínka o obci je z roku 1278. Tehdy zde patrně býval dvorec a ves náležející k vilémovskému klášteru. Dnes žije v obci 700 obyvatel, z nichž 99 jsou děti do 14 let.

Jediné volnočasové aktivity pro děti nabízí v obci **Základní škola**, kde si mohou děti vybrat z celkem 8 kroužků. Pro první stupeň je zde připraven kroužek výtvarný, sportovní a kroužek hry na flétnu, pro druhý stupeň je v nabídce kroužek volejbalu, florbalu, informatiky a čtenářský klub. Dramatický kroužek je otevřen pro děti prvního i druhého stupně. Některé kroužky se schází jedenkrát týdně, jiné jen jednou za dva týdny.

Nová Ves u Chotěboře

Nová Ves u Chotěboře se nachází asi 5 km severozápadně od Chotěboře. Leží v blízkosti řeky Doubravy a nad obcí se vypínají hřbety Železných hor. Obec je osídlena asi od 1. poloviny 12. století. První obyvatelé přišli do údolí Doubravy tehdy, když v roce 1125 založil ve Vilémově hrabě Vilém ze Sulzbachu klášter. V současné době žije v obci 591 obyvatel, z nichž 105 jsou děti do 14 let.

Děti zde mají možnost docházet do kroužku Mladých hasičů v rámci **SDH Nová Ves u Chotěboře**. Do kroužku dochází převážně děti z obce, ale několik členů dojíždí i z jiných obcí, kde buď sbor dobrovolných hasičů není založen, nebo kde mladé hasiče nemají. Kroužek se schází vždy jedenkrát týdně v průběhu celého roku a děti se na schůzkách věnují nejen nácviku požárního útoku, ale také se učí různých další dovednostem – např. uzlování, morseovka, poznávání rostlin a zvířat, střílení ze

vzduchovky a další. Již několik let pořádají Mladí hasiči letní dětský tábor, který je otevřen nejen pro své členy, ale i pro děti z okolních obcí.

Součástí **TJ Sokol Nová Ves u Chotěboře** je dětský oddíl, který se zaměřuje na všestranný tělesný rozvoj. Cvičení probíhá vždy jednou týdně v místní tělocvičně a v současné době se uvažuje o otevření také oddílu cvičení pro rodiče s dětmi.

V **Základní škole Nová Ves u Chotěboře** jsou pro děti otevřeny dva kroužky v rámci školní družiny – výtvarný v kombinaci s keramickým, a dramatický. Výrobky výtvarného kroužku jsou pravidelně vystavovány v místní galerii, dramatický kroužek vystupuje se svými představeními při různých obecních a výročních příležitostech.

Oudoleň

Obec Oudoleň se rozprostírá v Hornosázavské pahorkatině, 9 km jihovýchodně od Chotěboře, ve výšce 550 m n.m. První písemná zmínka o Oudoleni je datována do roku 1397. Aktuální počet obyvatel je 347, dětí ve věku do 14 let zde žije 54.

SDH Oudoleň byl založen v roce 1902. Celková členská základna čítá 94 členů, z čehož 35 jsou děti a mládež do 18 let z Oudoleně, Slavětína a Krucemburku. Družstvo Mladých hasičů (dříve Mladých požárníků) bylo v rámci sboru ustaveno již v roce 1974, kteří se od té doby pravidelně zúčastňují oblastních, okresních i republikových soutěží. Sbor dobrovolných hasičů mimo účasti hasičských soutěží organizuje posvícenskou taneční zábavu, sběr železného šrotu, maškarní průvod a různé akce pro děti – např. výlety, hudební večery pro děti, dětské dny.

Základní škola Oudoleň nabízí pro své žáky celkem 7 zájmových kroužků. Vždy jednou týdně se schází členové kroužku tanečního aerobiku, šachového kroužku, kroužku anglického jazyka, kroužku náboženství, výtvarné dílny, informatiky, a kroužku hry na zobcovou flétnu a kytaru. Kroužky navštěvují všichni žáci základní školy (celkem 23), někteří pouze jeden, někteří docházejí do dvou i tří. Docházka do všech kroužků je zdarma, jen kroužek aerobiku a hry na kytaru je zpoplatněný.

Hlavní činností **TJ Sokol Oudoleň** je tělovýchova (cvičení s dětmi a mládeží, údržba sportovních ploch, nákup sportovního vybavení, organizace turnajů, apod.).

Mladí sokolové se schází vždy jednou týdně a se svými skladbami vystupují při různých příležitostech. TJ Sokol Oudoleň pro děti tradičně organizuje Mikulášskou nadílku, různé zájezdy, výlety, závody na pytlích, orientační běh, táborák, drakiádu.

Podmoklany

Podmoklany leží na jižním svahu Železných hor v rozšiřujícím se údolí říčky Cerhovky, na nějž na jihu navazuje Hornosázavská pahorkatina. První písemná zpráva o obci pochází z roku 1240. V současné době žije v obci Podmoklany pouhých 7 dětí ve věku do 14 z celkového počtu obyvatel 126.

Vzhledem k velmi nízkému počtu dětí v obci děti využívají nabídky volnočasových aktivit v okolních obcích, kam dojíždějí do základních škol.

Rušinov

Obec Rušinov se nachází na hřebetu Železných hor asi 8 km severně od Chotěboře v nadmořské výšce 578 m. Poprvé se o obci Rušinov dočteme v písemnostech z roku 1406. Dnes žije v Rušinově celkem 163 obyvatel, z nichž 20 jsou děti do 14 let.

V případě zájmu jsou děti nuceny využívat nabídky volnočasových aktivit v okolních obcích, neboť přímo v Rušinově pro ně není žádná možnost.

Slavětín

Slavětín leží v těsném sousedství národní přírodní rezervace Ransko, přírodní rezervace Ranská jezírka a přírodní rezervace Řeka. Do těchto míst vede z obce cyklistická stezka. První písemná zmínka o obci pochází z roku 1314. Ve Slavětíně žije celkem 104 obyvatel, z nichž 19 jsou děti do 14 let.

V obci byla vybudována požární nádrž, která slouží nejen jako místnímu sboru dobrovolných hasičů, ale především je využívána jako koupaliště.

Široké nabídky volnočasových aktivit mohou děti využívat v sousedním Ždírci nad Doubravou.

Slavíkov

Obec Slavíkov se nachází v nádherné přírodě Trhovokamenické vrchoviny asi 11 km severovýchodně od Chotěboře. Poprvé je obec zmiňována v 15. století, a to v souvislosti s Liběckou stezkou. Dnešní Slavíkov je obec s 335 obyvateli, z nichž 54 jsou děti do 14 let.

V obci se nachází koupaliště a tenisový kurt, hřiště a volejbalové hřiště. Všechna sportoviště jsou veřejně přístupná bez poplatku. Jiných volnočasových aktivit se děti zúčastňují v okolních obcích.

Sloupno

Obec Sloupno se nachází v Chráněné krajinné oblasti Železné hory, asi 10 km severovýchodně od Chotěboře, v nadmořské výšce 484 m. Železné hory zde tvoří část označovanou Trhovokamenická vrchovina s dominantním vrchem Vestec. Obec je poprvé připomínána v 16. století. S pouhými 45 obyvateli je Sloupno nejmenší obcí Svazku obcí Podoubraví.

Mimoškolní aktivity dětí se soustřeďují v okolních obcích.

Sobíňov

Obec Sobíňov spolu s místními částmi Sopoty, Nová Ves (Hut'), Hlína, Markvartice a Zvolanov lež v náhorní rovině nad řekou Doubravou v nadmořské výšce 550 m. Severní horizont tvoří hřeben Železných hor, východní Žďárské vrchy. Nejstarší písemný doklad se váže k Liběcké stezce, která obcí vedla, a vztahuje se k roku 1144. V Sobíňově žije 691 obyvatel, z čehož 117 jsou děti do 14 let.

Volnočasové aktivity dětí a mládeže zajišťuje v obci především **SDH Sobíňov**. Požární sbor byl založen v roce 1881, kdy čítal 20 činných členů, a na návsi byla

postavena hasičská zbrojnice. V polovině roku 2000 se podařilo dát dohromady družstvo mladých hasičů. V družstvu je v současné době 33 dětí do 15 let. Pravidelné schůzky se konají v 14denním cyklu, v létě probíhají soustředění mimo katastr obce. Na výroční schůze sboru děti nacvičují krátká divadelní představení. Mladí hasiči se pravidelně zúčastňují oblastních kol soutěže Hra Plamen, kde soutěží v požárním útoku a štafetě.

Základní škola Sobíňov má pro své žáky otevřeny tyto odpolední kroužky: výtvarný, počítačový, kroužek aerobiku, kroužek ručních prací, kroužek pěvecký a recitační, a kroužek sportovních her.

TJ Sokol Sobíňov pro děti každoročně pořádá Dětský den se soutěžemi a hrami o hodnotné ceny. Odpoledne bývá zakončeno Dětskou diskotékou.

V obci se nachází víceúčelové hřiště s asfaltovým povrchem, kde lze provozovat různé sporty – nohejbal, tenis, volejbal apod. Kolem celého areálu je udržovaná zeleň. Na hřiště je zdarma neomezený přístup a je možné si ho po předchozí domluvě rezervovat pro soukromé akce.

Uhelná Příbram

Uhelná Příbram leží 9 km severozápadně od Chotěboře v nadmořské výšce 485 m. Severně od obce se vypíná kopec Strážný vrch, z něhož je krásný pohled na Železné hory. První písemná zpráva o obci je z roku 1352. V Uhelne Příbrami žije 76 dětí ve věku do 14 let z celkového počtu 534 obyvatel.

SDH Uhelná Příbram byl založen v roce 1902 a měl tehdy 26 členů. Dnes má sbor 76 členů, z toho 23 mladých hasičů. Mladí hasiči se schází v klubovně přibližně jednou týdně, před jednotlivými koly soutěže Hra Plamen i častěji.

Při **TJ Sokol Uhelná Příbram** bylo do roku 2007 zajištěno cvičení mladých Sokolů, kdy se cvičitel odstěhoval do jiného kraje. Od září 2010 bude cvičení mladých obnoveno pod vedením nového instruktora.

Kroužek myslivosti a ochrany přírody je nezisková organizace, která se snaží mládeži přiblížit problémy s myslivostí a ochranou přírody. Schůzky kroužku se konají

jedenkrát za 14 dní a jsou naplněny různými činnostmi, spojenými s přírodou a životním prostředím. Kroužek pořádá pro děti prázdninové pobyty na různých místech České republiky, které jsou spojeny s výlety a poznáváním okolí, soutěžení, sportem, a samozřejmě nechybí večerní naučné programy.

Vilémov

Obec Vilémov byla založena v roce 1119 a najdete ji pod Železnými horami nadmořské výšce 358 m. Ve Vilémově žije 983 obyvatel, 131 z nich jsou děti ve věku do 14 let.

V září 2008 vzniklo mateřské centrum pro maminky s nejmenšími dětmi. Postupně však rozšiřovalo své aktivity, a tak se z mateřského centra začátkem školního roku 2009 stalo **Rodinné centrum**. Centrum nabízí své aktivity všem členům rodiny, nejen maminkám s nejmenšími dětmi. Pro děti školního věku a dospělé je každé úterý odpoledne otevřena tvořivá dílna „**Pro radost**“, která je zaměřena na ruční práce. Každý čtvrtek se schází divadelní kroužek **Vidlák**, který je určen pro děti od 6 do 15 let. V současné době má 17 členů, kteří se svými představeními vystupují při různých příležitostech. Rodinné centrum každoročně pořádá Martinské slavnosti s lampionovým průvodem a pouštění draků.

SDH Vilémov byl v obci založen v roce 1881. V rámci sboru funguje od roku 2005 oddíl mladých hasičů, který navštěvuje celkem 25 dětí ve věku do 15 let. Děti se schází pravidelně jednou týdně. Kromě nácviku požárního útoku se děti věnují i dalším činnostem, např. výtvarným, pracovním nebo sportovním. Družstvo se nepravidelně zúčastňuje různých hasičských soutěží pro mladé hasiče, z nichž některé pořádá přímo SDH Vilémov. Sbor také každoročně organizuje Dětský den.

V roce 2002 vznikl ve Vilémově spolek žen, který nese název **Vilémovské boubelky**. Pořádá zdobení velikonočního stromu, slet čarodějnic, babský věneček, zahajuje obecní ples a další společenské akce v obci. Do spolku též dochází 10 děvčat do 12 let, která si říkají Malé Vilémovské boubelky, a vystupují buď společně se svými staršími kolegyněmi, nebo i samostatně, např. na setkání rodáků, nebo setkání důchodců.

Mládež má v obci k dispozici moderní tělocvičnu s posilovnou, fotbalové hřiště, hřiště na minigolf, dvě dětská hřiště se stoly na stolní tenis, volejbalové hřiště s antukovým povrchem, pro skateboardisty a bruslaře je k dispozici U-rampa. V letošním roce přibude u fotbalového hřiště další dětské hřiště a asfaltová dráha pro kolečkové brusle.

Víska

Víska leží v podhůří Železných hor, konkrétně v údolí řeky Doubravy a Novoveského potoka. Nachází se v Hornosázavské pahorkatině a náleží k severozápadnímu cípu Českomoravské vrchoviny. První zmínku o Vísce najdeme v kronice Nové Vsi u Chotěboře v roce 1515. Ve Vísce žije 174 obyvatel, z nichž 17 jsou děti do 14 let.

SDH Víska je sdružení, které v roce 2007 oslavilo stoleté výročí od svého založení. V současné době sdružuje 45 dospělých členů, kteří v první řadě zajišťují preventivní a osvětovou činnost v obci v oblasti požární ochrany, dále se významně podílejí na kulturním společenském dění v obci, a v neposlední řadě se věnují požárnímu sportu. V roce 2008 byl v rámci sboru založen kroužek mladých hasičů, kam pravidelně dochází 15 dětí ve věku od 6 do 12 let. Schůzky se konají vždy jedenkrát za dva týdny v pátek odpoledne. Vzhledem k umístění klubovny (v budově mateřské školy, ve které je k dispozici veškeré zázemí, a v těsné blízkosti fotbalového a dětského hřiště) se mohou děti na schůzkách věnovat širokému spektru činností. V klubovně jsou to rukodělné činnosti (např. modelování z různých materiálů, stavebnice, vaření a pečení), dále pak společenskovední činnosti (např. historie a místopis regionu), a v neposlední řadě esteticko-výchovné činnosti (např. kreslení, zpěv). Na hřišti se děti věnují různým sportovním aktivitám a ve spolupráci s dospělými členy sboru se učí základům hasičského sportu. Několikrát do roka mladí hasiči vyrážejí na různé výlety. SDH Víska pravidelně pořádá pro děti maškarní ples a dětský den.

Fotbalový oddíl **TJ Sokol Víska** byl založen v roce 1962. Oddíl žáků, který byl zrušen v roce 1974, a poté znovu obnoven v roce 1979, hraje se střídavými úspěchy různé okresní soutěže. Na tréninky a soutěžní utkání dochází 12 hráčů ve věku od 6 do 12 let, z nichž část jsou děti přímo z Visky, a část z okolních obcí.

Ždírec nad Doubravou

Město Ždírec nad Doubravou leží na úpatí Žďárských vrchů a Železných hor v nadmořské výšce 555 m. Nachází se na hranicích Chráněné krajinné oblasti Železné hory a Chráněné krajinné oblasti Žďárské vrchy, na Českomoravském pomezí. První písemná zmínka o Ždírci pochází z roku 1399. Ve městě žije 508 dětí ve věku do 14 let z celkového počtu 3184 obyvatel.

Základní škola nabízí svým žákům pět kroužků. Do výtvarného kroužku pravidelně dochází 12 dětí, do kroužku šikovných rukou dochází 14 dětí, v kroužku malé kopané hraje 15 dětí, pohybový kroužek navštěvuje 22 dětí, ve sborečku zpívá 17 dětí. Všechny kroužky jsou otevřeny pro první i druhý stupeň základní školy, nicméně v současné době jsou členy pouze žáci z prvního stupně. Pouze v kroužku malé kopané jsou i tři starší žáci.

Fotbalový klub **SK Dekora Ždírec nad Doubravou** byl založen v roce 1928. Kromě dvou mužstev mužů zde hrají dvě družstva přípravek, dvě družstva žáků a družstvo dorostu. Družstvo mladší přípravy tvoří 13 dětí ve věku do 8 let, z nichž jedno je dokonce děvče, družstvo starší přípravy je složeno z 10 chlapců ve věku do 11 let. Obě družstva trénují společně vždy v úterý a ve čtvrtek odpoledne. Družstvo starších žáků má na soupisce 14 hráčů ve věku od 13 do 15 let (z toho dvě jsou dívky), družstvo mladších žáků disponuje 14 hráči ve věku od 12 do 13 let. Obě družstva trénují společně vždy v pondělí a ve čtvrtek odpoledne. Družstvo dorostenců má v současné době 15 hráčů ve věku do 18 let a trénuje dvakrát týdně, vždy v pondělí a ve středu odpoledne.

ASPV (asociace sport pro všechny) byla ve Ždírci založena v roce 1992. Pravidelně organizuje cvičení pro veřejnost, a to hned v několika kategoriích – mladší a starší žáci, mladší a starší žákyně, aerobik pro všechny, cvičení rodičů s dětmi, starší ženy. Všichni cvičí v tělocvičně vždy dvakrát týdně v odpoledních a podvečerních hodinách. Do každé kategorie dochází 15 až 20 cvičenců.

Městská knihovna pořádá pro širokou veřejnost různé typy cestopisných přednášek a besed, nabízí jednou až dvakrát týdně hodiny zábavného čtení pro malé děti a pravidelně pořádá výtvarné dílny nejen pro děti.

7 Závěr

Ve své bakalářské práci jsem analyzovala možnosti a nabídku volnočasových aktivit dětí a mládeže v různých typech zařízení, organizací, spolků a sdružení v mikroregionu Podoubraví, a to zejména s ohledem na to, zda je nabídka pestrá, zajímavá a dostupná.

V teoretické části je na základě prostudování odborné literatury charakterizován volný čas a jeho funkce, metody a formy výchovy ve volném čase. V praktické části jsou zpracovány výsledky průzkumu, který byl proveden formou řízeného rozhovoru se zástupci jednotlivých organizací a představiteli obcí. Další informace jsem získávala z internetových stránek obcí a organizací a z informační brožury mikroregionu Podoubraví. Průzkum jsem provedla ve všech 27 členských obcích Svazku obcí Podoubraví.

V mikroregionu Podoubraví jako takovém je pestrá škála nabídek nejrozličnějších zájmových útvarů a jsem přesvědčena, že v případě zájmu si může vybrat opravdu každý. Nicméně v jednotlivých obcích už je to velmi odlišné, zejména v závislosti na velikosti obce a počtu dětí. V nabídce je těžké se orientovat, neboť neexistuje žádný ucelený přehled o jednotlivých volnočasových aktivitách. Ne všechny obce mají své vlastní internetové stránky, a pokud je mají, ne na všech jsou informace a odkazy na možnosti trávení volného času. Toto by se dalo vyřešit velmi jednoduchým způsobem. Svazek obcí Podoubraví provozuje vlastní internetové stránky, na kterých jsou informace o jednotlivých obcích svazku. Zde by tedy mohla být komplexní nabídka volnočasových aktivit v regionu zveřejněna a průběžně doplňována či aktualizována.

Dalším problémem v regionu je dopravní dostupnost. Síť veřejné autobusové dopravy je velmi řídká, do menších a odlehlejších obcí často zajíždí autobus pouze v době, kdy se dospělí a děti dopravují do okolních obcí za zaměstnáním a do škol a zpět, v době prázdnin nejsou některé spoje provozovány vůbec. Obyvatelé jsou tedy víceméně závislí na vlastní automobilové dopravě.

I přes všechna tato úskalí, která jsou spojena s životem v malých obcích, je třeba stále dbát na zdravý duševní a tělesný rozvoj našich dětí, a proto je třeba i nadále rozšiřovat a zkvalitňovat nabídku volnočasových aktivit.

8 Použité zdroje

Literatura

- FIALA, L. *Mikroregion Podoubraví*. 1. vyd. Chotěboř: Svazek obcí Podoubraví, 2006.
- HÁJEK, B., HOFBAUER, B., PÁVKOVÁ J. *Pedagogické ovlivňování volného času*. 1.vyd. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-473-1.
- HOFBAUER, B. *Děti, mládež a volný čas*. 1.vyd. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-927-5.
- HRUŠKOVÁ, M., TUREK, J. *Tam, kde teče Doubravka*. 1996. ISBN 80-902253-7-3.
- LOKAJÍČKOVÁ, J. *Pedagogické problémy volného času*. 1. vyd. Hradec Králové: Ostravská univerzita, 1974.
- PÁVKOVÁ, J. a kol. *Pedagogika volného času*. 4. vyd. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-423-6.
- PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. 4. vyd. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-722-8.
- SPOUSTA, V. *Kapitoly z pedagogiky volného času*. 1.vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1996. ISBN 80-210-1274-9.
- SPOUSTA, V. *Metody a formy výchovy ve volném čase*. 1.vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1996. ISBN 80-210-1275-7.
- VÁŽANSKÝ, M. *Volný čas a pedagogika zážitku*. dot. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1993. ISBN 80-210-0428-2.
- VÁŽANSKÝ, M. *Základy pedagogiky volného času*. 2. vyd. Brno: Print-Typia, 2001. ISBN 80-86384-00-4.

Webové stránky

- Český svaz ochránců přírody, ZO Chotěboř. [online]. [cit. 2010-06-12]. Dostupný z WWW: <<http://www.csop-chotebor.euweb.cz/>>.
- Dolní Sokolovec [online]. [cit. 2010-06-09]. Dostupný z WWW: <<http://www.dolnisokolovec.cz/>>.
- Chotěboř [online]. [cit. 2010-06-14]. Dostupný z WWW: <<http://www.chotebor.cz/>>.
- Jeřišno [online]. [cit. 2010-05-31]. Dostupný z WWW: <<http://www.jerisno.cz/>>.

Libice nad Doubravou [online]. [cit. 2010-05-31]. Dostupný z WWW:

<<http://www.libicend.cz/>>.

Maleč [online]. [cit. 2010-06-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.malec.cz/>>.

Oddíl Moderního sportovního karate Chotěboř. [cit. 2010-06-10]. Dostupný z WWW:

<<http://www.chotebor.mska.cz/>>.

Slavíkov [online]. [cit. 2010-06-12]. Dostupný z WWW: <<http://www.slavikov.cz/>>.

Sportovně-střelecký klub Chotěboř [online]. [cit. 2010-06-14]. Dostupný z WWW:

< <http://ssk.chotebor.sweb.cz/>>.

Svazek obcí Podoubraví [online]. [cit. 2010-05-14]. Dostupný z WWW:

<<http://www.podoubravi.cz/>>.

Uhelná Příbram [online]. [cit. 2010-06-02]. Dostupný z WWW:

<<http://www.uhelnapribram.cz/>>.

Ždírec nad Doubravou [online]. [cit. 2010-06-02]. Dostupný z WWW:

<<http://www.zdirec.cz/>>.

Příloha č. 1

Otázky řízeného rozhovoru

1. Jaký je aktuální počet obyvatel Vaší obce, kolik z toho jsou děti ve věku do 14 let?
2. Zda a jaké konkrétní volnočasové aktivity pro děti a mládež nabízí Vaše obec (např. SDH, různé kroužky, sport apod.)?
3. Pro jakou cílovou skupinu jsou tyto volnočasové aktivity určeny (např. předškolní věk, školní věk, bez omezení apod.)?
4. Jaká je náplň činností zájmových útvarů (např. kopaná, hasičský sport, keramika apod. – pravidelné schůzky, výlety, tábory apod.)?
5. Jaká je návštěvnost v uvedených zájmových útvarech (počet docházejících, jejich složení – např. jen z Vaší obce, dojíždějící apod.)?
6. Uved'te, prosím, další informace o jednotlivých zájmových útvarech (kde a jak často se členové schází, zda a jak se veřejně prezentují apod.).